

آسیب شناسی کاهش سن مصرف مخدر در سیرجان زخم روان بچه‌ها

سرمیرا سرچمی

مصاحبه

شغلی، اجتماعی، محیط کار، روابط همسری و تربیت فرزند خودش را نشان دهد. **چقدر سیستم آموزشی در پیشگیری از این قضیه کم کاری کرده؟ کمبود مشاور و روانشناس در محیط مدارس تا چه اندازه موثر بوده؟**

مشکل مدارس و گرایش افراد کم سن و سال به مواد مخدر برمی گردد به آسیبی که بچه ها دیده اند. تروما وقتی ایجاد شده که بچه در شرایط تنش و پر برخورد والدین یا محیط بوده. به دلایل مختلف، فشار، تحقیر، اجازه ندادن به فعالیت بچه در زمینه‌های علاقه‌اش، پر خاشاگری و تک کاری و... در این شرایط مغز هیجانی بیش فعال می‌شود و اجازه نمی‌دهد سیستم تصمیمی گیری مغز متفکر درست عمل کند.

در مرحله ابتدایی خیلی ساده باید با دستورالعمل‌هایی کمک کرد به پیشگیری از حاد شدن تروما.

یک تروما ناشی یک سانحه، یک تنش خانوادگی، یک تعرض و... در نوجوان اتفاق افتاده. برای جلوگیری از آسیب جدی و آشکار ما نیاز به اقدام اولیه عبور فرد از وضعیت دلهره پس از تروما داریم تا زمینه آسیب‌های بعدی فراهم نشود و در نتیجه از رفتارهای پرخطر و اعتیاد و خودکشی پیشگیری شود. درمان روان زخم یا تروما یک تیم تخصصی می‌خواهد. منتها مشاوران مدرسه نیز باید برای خدمات روانشناختی و روان درمانی مداخله به موقع در این حوزه تروما آموزشهای لازم را دیده باشند تا مداخلات اولیه را برای کمک به بهبود انجام بدهند و بعد نیاز به اقدامات تخصصی بعدی و رجوع به روانپزشک و روان درمانگر است برای مداخله سطح دوم و سوم که مداخله در توانمندسازی نوجوان و کودک و آگاه سازی خانواده از موضوع تروما است. اقداماتی که می‌شود انجام داد تا افرادی را مقاوم در برابر مشکلات زندگی تربیت کرد. افرادی توانمند که رویاروی مصیبت‌هایی که برخی شان در زندگی ناگزیر برای همه اتفاق می‌افتند، قرار بگیرند و نشکند. مقاوم باشند. ثبات داشته باشند و مصونیت طبیعی پیدا کنند. زیرا وضعیت‌های تروماتیک افراد حساس و معمولی را از مداخله سطح چهار وضعیت مداخله در مهارت‌های توانمندسازی که کمک کند به فرد هنگام مواجه شدن در یک وضعیت از خودش دفاع کند. مقابله کند با بحران. داشتن توانایی حل مسئله و مهارت جرات ورزی و کنترل دلهره و استرس و شناخت ارزش‌ها می‌تواند به شرایط کمک کند اقدامات تاثیر گذار و متناسب با شرایط که مقابله کند با شرایط پرخطر. برای پیشگیری از تشدید مشکلات ناشی از روان زخم، باید مسئله تروما در چهار سطح درمان شود که سطح اولیه و اورژانسی آن توسط مشاوران مدرسه است.

چون این اقدامات به موقع و اولیه وجود ندارد، بچه‌هایی که دچار روان زخم شده‌اند، خود برای تسکین درد به سراغ مصرف سیگار و... می‌روند؟

بچه دائم در حال جنگیدن برای خاموش کردن آتش وجود و دورن خود است. کارهای مختلفی برای خاموش کردن درد درون خود می‌کند. یکی اش پناه بردن به مواد مخدر است. چیزهایی که موقت این سر و صدا را این احساس نگرانی را آرام کند نوجوان دچار بحران شده. به خاطر سوگ از دست دادن یک عضو خانواده یا مهاجرت، درگیری و تنش میان والدین و... پس گرایش به مصرف مواد مخدر به خیال اینکه کمک می‌کند به آن‌ها. اما این یک بدتنظیم کننده یا منفعت منفی و کج کار کرد است و از عوامل تشدید کننده شرایط تروماتیک بچه‌ها. رفتارهای پرخطر جز آسیب بیشتر و آسیبی بر آسیب دیگر فایده‌ای ندارند. اعتیاد و رفتارهای پرخطر در درازمدت آسیب و اختلال اجتماعی ایجاد می‌کند.

آموزگار یکی از هنرستان‌های سیرجان می‌گوید گاهی بسته‌های مصرف شده‌ی ناس در حیاط مدرسه افتاده که نشان می‌دهد برخی دانش‌آموزان از اینکه مصرف کردن ناس شان لو برود ابایی ندارند و اساساً برایشان مهم نیست. بوی دود سیگارشان از چند فرسخی مشخص است و به نظر میرسد اعتیاد دانش‌آموزی اگر پیشگیری و مهار نشود به معضل بزرگی تبدیل خواهد شد. معاون پرورشی یک هنرستان در سیرجان معتقد است ناس و مصرف آن توسط پسران را به صورت موردی مشاهده کرده اما اعتیاد به الکل چیزی است که زیاد در بین دانش‌آموزان وجود دارد. به همین بهانه به سراغ علی سوند رومی رفتیم تا با این دکترای جامعه‌شناس همشهری درباره چرایی این معضل و بروز آن در سیرجان گفت‌وگو کنیم.

جامعه دچار چه تغییر و تحولی شده که فرد در سنین نوجوانی معتاد می‌شود و حتا این برایش تابو هم نیست؟

درباره دلایل و انگیزه‌های گرایش بچه‌ها به مصرف سیگار و گل و سایر موادی که درگیری روانی و جسمی و روانی را با هم ایجاد می‌کند و اینکه چرا سن مصرف پایین آمده است، دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. دیدگاه غالب وجود تروما و روان زخم در بچه‌هاست.

تروما یا روان زخم چیست؟

روان زخم یعنی افراد به هر دلیلی آسیب‌هایی دیده‌اند که روی آنان اثر گذاشته است. ممکن است ناشی از فشار والدینی در خانه باشد یا در حادثه‌ای آسیب جدی دیده‌اند و با بحرانی روبرو هستند مثل طلاق والدین، سوگ یکی از والدین، ورشکستگی پدر، مهاجرت و... که بر زندگی بچه نیز تاثیر منفی خودش را گذاشته است. حتا ممکن است مستقیم آسیب نرسیده. پدر ورشکست شده. طلاق پدر و مادر و... آن خانه امنی که داشته‌اند را از آن‌ها گرفته. سوگ یکی از والدین شرایط زندگی شان را عوض کرده. احساس امنیت شان را تحت تاثیر قرار داده است. هر کدام از این‌ها نیاز به مداخله دارد که این وضعیت بحرانی تبدیل به تروما نشود. به موقع درمان نشود شرایط تروماتیک سخت می‌شود.

امروز اولیای مدارس معتقدند که مشکلات بچه‌ها نسبت به گذشته بیشتر شده است. چرا؟!

آن هم برمی‌گردد به شرایط خاص هر جامعه. مثلاً در دوران پسا کرونا هستیم و دوران قرنطینه‌ها و حساسیت‌های والدین و مسائل خاص آن مثل وسواس و ترس و... می‌تواند یک عامل کلی برای ایجاد تروما در بچه‌های امروز باشد. جدایی از اینکه هر کدام شان در خانواده نیز می‌توانند مشکلات خاص خودشان را داشته باشند مثل افزایش تنش میان والدین.

راه حل چیست و چکار می‌توانیم بکنیم؟

پیشگیری از اختلالات بعدی مهم است. پای روان زخم که وسط می‌آید اگر در مرحله ابتدایی جدی گرفته نشود می‌تواند زمینه ساز مشکلات بعدی مثل مشکلات خلقی، افسردگی، دو قطبی یا احتیاج اقدام به خودکشی فرد را فراهم کند. شرایط فعال ساز روان زخم آسیب‌های جدی به ساختار جامعه و جمعیت جوان وارد می‌کند که به شکل رفتارهای نامتناسب در زندگی